

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРА ДИТЯЧИХ ХВОРОБ**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ІV МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНІ ТА ДЕОНТОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ МЕДИЦИНИ
(НЕМЕДИЧНІ ПРОБЛЕМИ В МЕДИЦИНІ)»**

23-24 лютого 2023 року

м. Запоріжжя

Редколегія:

Л. М. Боярська – завідувач кафедри дитячих хвороб ЗДМУ, кандидат медичних наук, професор;

І. Г. Утюж – завідувач кафедри суспільних дисциплін ЗДМУ, доктор філософських наук, професор;

Ю. В. Котлова – кандидат медичних наук, доцент кафедри дитячих хвороб ЗДМУ;

Д. П. Сепетий – доктор філософських наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМУ;

Н. В. Спиця – кандидат філософських наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМУ;

С. А. Козиряцька – кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМУ.

С69

Соціально-етичні та деонтологічні проблеми сучасної медицини (немедичні проблеми в медицині) : зб. матеріалів ІV Міжнародної науково-практичної конференції (23-24 лютого 2023 року). – Запоріжжя : ЗДМУ, 2023. – 207 с.

Автори матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наданої у доповідях інформації й точність наведених цитат. Точка зору автора не завжди може співпадати з позицією редколегії.

<i>Федоренко О.О.</i>	РОЛЬ КІНЕМАТОГРАФУ В НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	160
<i>Федько О.Ю.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РОЛЬОВИХ ІГОР НА ЗАНЯТТЯХ З «УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»	161
<i>Фурик О.О., Рябокони Ю.Ю., Саліонов В.О.</i>	ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ	162
<i>Філіпенко І.І.</i>	ПІДГОТОВКА ТА САМООРГАНІЗАЦІЯ СПЕЦІАЛІСТА-ІНОЗЕМЦЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИКИ	163
<i>Якутіна Т.Г.</i>	ФАКТОР ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ СТУДЕНТІВ – ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН ОНЛАЙН В ЗДМУ	165

СЕКЦІЯ 7.

МЕДИЦИНА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

<i>Вітюк І.К., Власюк К.А.</i>	СТРАХ СМЕРТІ В УМОВАХ ВІЙНИ	167
<i>Власенко Ф.П.</i>	СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	169
<i>Гарбар Д.Ю.</i>	ВІЙНА І ВІДЧУТТЯ РУЙНАЦІЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ	171
<i>Кандибей В.К.</i>	ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ЛОГОТЕРАПІЇ В.Е.ФРАНКЛА ПРИ ПРОВЕДЕННІ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ, ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ВІЙНИ	173
<i>Левченко С.В.</i>	ДІАЛЕКТИКА ВІЙНИ: СТРАХ/ВІДВАГА, ВТРАТИ/НАБУТТЯ, ВОРОГИ/ПОБРАТИМИ	176
<i>Логвиненко М.В.</i>	МЕДИЦИНА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ	178
<i>Коваленко М.В.</i>	СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК СКЛАДОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	179
<i>Ковтун Н.М., Ковтун Ю.В.</i>	СМІХ ЯК МЕХАНІЗМ ЗБЕРЕЖЕННЯ СЕБЕ В УМОВАХ ВІЙНИ (НА ПРИКЛАДІ ІНТЕРНЕТ-МЕМІВ)	181
<i>Корсак К.В., Корсак Ю.К.</i>	ІНФОГРАФІЧНА НООПРОПОЗИЦІЯ УНІВЕРСАЛЬНОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ	183
<i>Овчаренко Л.С., Чакмазова О.М., Вертегел А.О., Редько І.І., Андрієнко Т.Г., Кряжев О.В., Самохін І.В.</i>	ВИКЛИКИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ЛІКАРЯ-СПЕЦІАЛІСТА В УМОВАХ ВІЙНИ	185
<i>Старчук Є.О.</i>	ЛІКАР В УМОВАХ ВІЙНИ – МІЖ ЖИТТЯМ ТА СМЕРТЮ	187

СЕКЦІЯ 8.

МАЙБУТНЄ МЕДИЦИНИ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКЕ ПРОГНОЗУВАННЯ

<i>Андрюкайтене Р., Воронкова В.Г., Нікітенко В.О., Олексенко Р.І.</i>	ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ МЕДИЦИНИ У КИТАЇ	189
<i>Бутченко Т.І.</i>	ТЕРАПЕВТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ФІЛОСОФІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ	191

2. Civilization choice of Ukraine: paradigm of comprehension and strategy of action: national report (2016). / ed. col. : S.I. Pirozhkov, O.M. Mayboroda, Yu. Zh. Shaygorodsky and others. ; Institute for Political and Ethnonational Studies. I.F. Kuras NAS of Ukraine. - Kyiv: National Academy of Sciences of Ukraine, 2016. (URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/civilization_Ukraine_site_210.pdf) (in Ukrainian)

ВИКЛИКИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ЛІКАРЯ-СПЕЦІАЛІСТА В УМОВАХ ВІЙНИ

*Овчаренко Леонід Сергійович, д.мед.н.,
професор, завідувач кафедри педіатрії та неонатології,*

*Чакмазова Олена Миколаївна, к.мед.н.,
доцент кафедри педіатрії та неонатології,
Вертегел Андрій Олександрович, д.мед.н.,
професор кафедри педіатрії та неонатології,*

*Редько Ірина Іванівна, д.мед.н.,
професор кафедри педіатрії та неонатології,
Андрієнко Тетяна Германівна (к.мед.н.,*

*доцент кафедри педіатрії та неонатології,
Кряжев Олександр Володимирович (к.мед.н.,
доцент кафедри педіатрії та неонатології,*

*Самохін Ігор Володимирович (к.мед.н.,
доцент кафедри педіатрії та неонатології,*

ДЗ «Запорізька медична академія післядипломної освіти МОЗ України»

Ключові слова: викладач-лікар, слухачі, лікарі –інтерни, дистанційне навчання, синдром емоційного вигорання.

Key words: teacher-doctor, listener, doctor-intern, distance learning, emotional burnout syndrome.

Підготовка лікаря-спеціаліста в умовах війни виключно здійснюється з використанням методів дистанційного навчання запропонованого в період карантину, спричиненого коронавірусною інфекцією (SARS-CoV-2). Нарізі всі учасники освітнього процесу знаходяться в однакових умовах середовища, переживають надмірне психологічне навантаження, що стає причиною проявів апатії у лікарів-слухачів та лікарів-інтернів, призводить до перевтомлення та формування синдрому вигорання у викладачів.

В умовах стресу, надмірного психологічного навантаження та постійних переживань освітній процес потребує не сухого викладання матеріалу, а застосування емоційних форм. Наприклад: під час перерви слухачам та лікарям-інтернам пропонується перегляд цікавих відео сюжетів які стосуються як діагностика так і лікування пацієнтів, та можуть мати гумористичний або саркастичний характер, також в якості фактора стимулюючого позитивні емоції. Пропонується прослуховування уривків легкої класичної музики та звуків природи.

Під час проведення дистанційного навчання на платформі Google Meet, в умовах війни лікарі-слухачі циклів удосконалення, лікарі-інтерни та викладачі не повинні вимикати камеру, що дає відчуття справжнього, реалістичного спілкування та сприяє робочій атмосфері, надихає на навчання. Крім того під час проведення занять у режимі он-лайн у слухачів є змога задавати свої запитання як викладачу так і своїм колегам, що створює атмосферу робочого спілкування та значно покращує засвоєння матеріалу.

Якщо на традиційному занятті офлайн в мирний час, цілком звично давати завдання на відпрацювання певних навичок та вмінь, та призначати жорсткі терміни здачі завдання, то під час війни, завдання виконується слухачами за час перебування на кафедрі. Таке ставлення до виконання навчальної програми надає змогу лікарям-слухачам циклів та лікарям-інтернам виконувати завдання, оволодівати певними навичками не створюючи комплексу труднощів, перепон у реалізації поставлених перед ними завдань, що зменшує ризики формування додаткових стресових ситуацій.

Під час війни ефективно і продуктивно зарекомендувала себе робота над спільними проектами (розробка алгоритмів діагностики та лікування окремого пацієнта, створення «дорожньої» карти пацієнта) де слухачі або лікарі-інтерни мають змогу поспілкуватися один з одним, дискутувати, обговорювати свої приклади з індивідуальної практики. Адже така форма створює умови для того щоб колеги спілкувалися між собою, мали можливість підтримати один

одного, що сприяє покращенню як їх загального психо-емоційного стану та сприяє засвоєнню навчального матеріалу.

Війна є екстремальною ситуацією, тобто такою, що виходить за межі звичайного, нормального, людського розуміння навколишнього середовища. Підтримка в цей складний час необхідна не тільки лікарям-слухачам, лікарям-інтернам, а й викладачам задіяним в процесі безперервного професійного розвитку спеціалістів охорони здоров'я .

Постійне спілкування і соціальна відповідальність за лікарів-слухачів, лікарів-інтернів та пацієнтів, навантаження пов'язане зі складнощами реалізації онлайн навчання ,нажаль неналежна зарплатня, робота з великим потоком інформації додають стресу навіть досвідченим викладачам вищих навчальних закладів [1] і призводять до професійного вигорання. Додатковим фактором який впливає на якість життя є відключення світла, що вкрай перешкоджає спілкуванню в режимі онлайн і проведенню учбового процесу. Впливає на рівень самопідготовки учасників учбового процесу, знижує якість навчання. Викладачі медичних закладів можуть скаржитися на втому, у них формується занижена самооцінка. Виникають скарги на здоров'я[2], втрачається почуття гумору внаслідок психо-емоційного навантаження, спостерігається втрата сил.

Одна з характеристик особистості, що дає змогу протистояти професійному вигоранню, – це стресостійкість. Тому під час війни викладачам медичних вищих навчальних закладів пропонується:

- заощаджувати свої енергетичні резерви;
- вчитися контролювати емоції — сприймати зовнішні подразники як погоду;
- влаштовувати собі вихідні, вільні від підготовки навчального матеріалу та матеріалів по лікуванню того чи іншого пацієнта;
- робити перерви під час роботи;
- дотримуватися помірності в усьому – у радощах і в смутку;
- знайти справу до душі яка не пов'язана з основною професією (танці, мовні курси, туристичні походи, випікання).

Висновки: Війна в Україні стала найтяжчим випробуванням за всю історію її незалежного існування. Жахливі події, прямим свідком яких є сьогодні кожен українець, спричинили величезний стрес і, як наслідок, призвели до значного погіршення загального фізичного стану і психічного благополуччя, та впливають на освітній процес. Підтримка в цей складний час також необхідна викладачам медичних вищих навчальних закладів, лікарям-слухачам та лікарям-інтернам тобто всім учасникам навчального процесу.

Таким чином:

- Навчальний процес потребує більш емоційного викладання предмету.
- Дистанційне навчання краще проводити з ввімкненими камерами та двостороннім зв'язком.
- Термін виконання завдань не повинен мати жорстких меж.
- В процесі навчання потрібно частіше використовувати роботу у групах.

Викладачам-медикам потрібно виховувати в собі стресостійкість.

Список використаних джерел

1. Shkrabiuk V., Bilyk D. Emotsiine vyhorannia osobystosti: psykholohichniy analiz problemy. Young Scientist. 2020. Vol. 10, № 86. P. 293-6. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-10-86-60>.
2. Hromtseva O. Notion of professional -burnoutofmedicalworkers andresearchofitsphenomenology. European Journal of -Management Issues. 2019. Vol. 27, № 3. P. 63-72. URL : <https://doi.org/10.15421/191907>.
3. Психосоматична медицина та загальна практика. 2021. Вип. 6, № 2 26-35с. : e0602295. DOI: 10.26766/pmgp.v6i2.295
4. Balakirjeva K. Profilaktyka ta podolannjia profesjnogo ta emocijnogo vyhorannjia. Kyiv: UNDP, 2020. URL : <https://www.slideshare.net/undpukraine/ss-48391940>.